

BUITEN

19^e JAARGANG N°. 14.

ZATERDAG 4 APRIL 1925.

*EXOTISCHE PLANTEN IN DE RIVIERA.
VRUCHTENDRAGENDE CEREUS (CACTUS) IN MONACO.*

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE ANGST, DIE DOODT (14), DOOR A. M. CHISHOLM. BLZ. 158
 WEER SCHIJNT DE ZON... (GEDICHT), DOOR J. G. „ 159
 EXOTISCHE PLANTEN IN DE RIVIERA, DOOR THEO
 DE VEER, GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 157, 160—162
 OCKENBURGH, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLL. BLZ. 163—165
 „PET AF, JAAPJE!“, DOOR J. SCHUITEMAKER Cz. BLZ. 164
 DE VOORJAARSBLOEMENTENTOONSTELLING TE HEEM-
 STEDE, DOOR D. V. . . . . „ 165
 HERINNERINGEN AAN IJSLAND, DOOR AUG. PEAUX,
 GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 166—167
 DE ANTIPODEN, EEN VERHAAL UIT HET PRAGER
 GHETTO (4), DOOR S. KOHN, VERTALER: A. H. K. MILO BLZ. 167
 WINTERAVOND, ILLUSTRATIE . . . . . „ 168

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelijk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE ANGST, DIE DOODT

14) door A. M. CHISHOLM.

FINN keek zelf niet naar Jerry, maar op het oogenblik, dat de slag werd toegebracht, sprong hij op Mallet toe en kreeg den „punch” op zijn wang. De schok deed hem opzij gaan. Vóór Jerry zich echter in acht kon nemen, viel de jonge Paddy op hem aan, greep hem om het midden, trok hem achterover en sleurde hem van den grond. De kracht van den jonkman was onverwacht, de heftigheid van zijn aanval ontzaglijk. Zijn armen sloten zich om Jerry's ribben met de enorme samendrukkende kracht van een python. De reus Con lag onbewegelijk op den grond uitgestrekt. Finn schudde woest met zijn suizebollend hoofd en sprong op Mallet toe. Deze, wiens scherpe oogen gloeiden van strijd lust, en op wiens gelaat een lach van genot glansde, stond ineengedoken met wijd en laag uitgespreide armen, alsof hij zijn aanvaller wilde omhelzen; een houding, die hij, zooals Jerry wel wist, steeds aannam, vóór een woest, tweehandig bombardement. Dit alles zag Jerry bliksemsnel en toen eischen zijn eigen zaken zijn onverdeelde aandacht. ☞ Want de jonge Paddy had hem bijna op den vloer gekregen. De jonge man was zes voet rubber, zweepkoord en staal. Jerry trachtte met kracht zich uit de omhelzing los te maken, maar hij had evengoed kunnen probeeren in het inwendige van een ton de hoepels te doen springen. En toch was het absoluut noodig dat hij loskwam. Ieder oogenblik kon Con bijkomen. Het was geen tijd om kieskeurig te zijn in zijn optreden. Hij kon niet Mallet alleen al het werk laten doen. Hij was woedend omdat hij zoo hulpeloos was, het was nu de tijd om ruw te handelen. Hij drukte dus zijn duimen in de kaakholte onder Paddy's ooren. Een oogenblik bleef de knaap nog volhouden. Toen probeerde hij zijn greep te veranderen. Bliksemsnel schoot Jerry's hand onder Paddy's neus. Dat gaf een prachtig steun-

punt en was buitengewoon pijnlijk voor Paddy, die zijn hoofd achterover boog en dus zijn greep losser maakte. Met een ruk maakte Jerry zich vrij uit de omklemmende armen en gaf oogenblikkelijk den knaap een plotselingen, scherpen stoot onder de kin, die Paddy deed wankelen. Bliksemsnel zag Jerry Finn achteruit waggelen na een gevecht met Mallet. En de waard, die er tot nu toe half versuft bij had gestaan, draaide eensklaps de lichten uit. ☞ Jerry sprong naar de deur en zag juist vóór zich de forsche gestalte van Mallet. Zij renden den weg op en naar de boot, zetten den motor aan en gleden langs den donkeren romp van de „Banshee”, die op haar eigenaars lag te wachten. „Nu?” zei Jerry. „Prettige avond”, zei Mallet. „Blij dat je het prettig vond, ouwe woesteling. Zeg, het was gelukkig dat je Con bij den eersten stoot onder had.” ☞ Mallet betastte zijn eigen knokkels en voelde ook dat hij een gezwollen lip had. Hij zuchtte tevreden. „Een beetje gescheurd vel, en een dikke lip, dat is alles. Het is de eerste echte vechtpartij, die ik in drie jaar heb gehad. Ik ben nog flink, hè?” „Voor een dikken man”, zei Jerry grinnkend, „ben je nog vrij vlug.” „Wat een brutaliteit!”, riep Mallet uit; „voornamelijk, terwijl het jonkie van de bende je leelijk in de knel bracht. Dik, hè? Ik had dat gevalletje voor niets ter wereld willen missen. Het heeft mij een pak van het hart genomen. Ik weet nu, dat ik nog even sterk ben als vroeger — misschien nog wel krachtiger.”

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

☞ De reis van Trench naar New York nam drie dagen in beslag. Daarna keerde hij onverwacht terug en begaf zich naar Arrandale, waar Jerry en Mallet bezig waren met de lofwaardige taak de meesteres van het huis gezelschap te houden. „Ik ben niet zoo goed geslaagd als ik verzocht”, antwoordde hij op Jerry's vragen. „Ik vrees, dat ik den een of anderen factor over het hoofd heb gezien, die voor een behoorlijk getrainden geest in het oog vallend moest geweest zijn. Maar ik begrijp absoluut niet wat dit geweest kan zijn. Het is mij niet gelukt de identiteit van den eigenaar van het injectiespuitje te ontdekken, maar ik weet nu wie Boyle was en heel veel van hetgeen er in zijn leven is voorgevallen.” „Dat klinkt al heel veelbelovend”, zei Jerry. „Vertel ons alles ervan.” „Ge zult u herinneren dat wij tot de conclusie zijn gekomen, dat er in Boyle's leven een hiaat was, dat blijkbaar bestond in zijn herinnering aan de meest gewone dingen, zooals muziek, toneel en zelfs sport. De gevolgtrekking hieruit was, dat hij eenigen tijd afgescheiden van de wereld had geleefd, verre van berichten omtrent de dagelijksche gebeurtenissen — in den loop van welken tijd hij waarschijnlijk de juweelen in zijn bezit had gekregen. In Ronans geest bracht het het idee — zooals trouwens ook bij mij aanvankelijk het geval was — van een eiland of het een of andere afgelegen deel van de wereld. Maar bij verder nadenken bracht het mij op het idee van een gevangenis.” „Lieve hemel!” riep Jerry uit, „daaraan heb ik nooit gedacht!” „Het was een gedachte, die, eenmaal in mij opgekomen, uitstekend paste bij andere dingen”, vervolgde Trench, „en het was zeer gemakkelijk daarop een theorie te bouwen. B. v. dat Boyle de juweelen had gestolen, misschien hierbij doodslag had gepleegd, en wegens deze misdaad tot gevangenisstraf was veroordeeld; dat hij zijn tijd had uitgezeten, zijn verborgen buit had opgegraven en om een medeplichtige te ontkomen — den man van het injectiespuitje — zich vestigde op deze afgelegen plaats. Ik vroeg inlichtingen bij de autoriteiten te Sing Sing omtrent de vrijlating of ontvluchting, binnen een periode van zeven jaar geleden, van een gevangene, die vijftig jaar of ouder was en die veroordeeld was voor den tijd van vijf of meer jaren.” „Klinkt als de hypothetische vragen welke de advocaten tot iemand richten, wanneer je als expert een eerlijk duitje tracht te verdienen”, sprak Mallet. „De vorm van het verzoek beperkte het veld door onmogelijkheden uit te schakelen”, vervolgde Trench. „Het bleek, dat er elf mannen, beantwoordend aan deze beschrijving, binnen dien tijd waren ont-slagen. Geen hunner droeg den naam van Boyle. Bij het onderzoek naar deze elf in de registers der politie, kon ik hem zonder eenige moeite identificeren. Onder den naam van Charles Roach was hij in het jaar 1890 veroordeeld tot vijftien jaar in Sing Sing wegens poging tot bankerooving en manslag. De bewaker van de bank werd aangevallen en is, geloof ik, later gestorven aan de ontvangen verwondingen. De diefstal zelf is mislukt, door oorzaken, die hier niet van belang

zijn. Roach was onder de „broeders” bekend als „Gewelddadige Charlie” en „De Boston Revolver”. ☼ Moira luisterde ongelooft. Zij kon zich den onschuldigen, rustigen ouden man, dien zij gekend had, niet voorstellen als een roover en moordenaar. „Bent u er zeker van?” vroeg zij. „Kan er geen vergissing plaats hebben? Ik kan niet gelooven dat Mr. Boyle zulk een man is geweest.” „De identificatie is absoluut afdoende”, antwoordde Trench. „De oude litteekens bevestigden de zaak volkomen. Nadat ik mij van deze feiten had overtuigd, begon ik de theorie na te gaan of Boyle’s tijdelijke afwezigheid werkelijk ten doel had juweelen te verkoopen. Het was waar dat in de politie-rapporten niets stond van diefstal van edelgesteenten. Maar blijkbaar had hij ze toch in zijn bezit. Ik nam aan dat hij — een ex-gevangene — ze niet ergens zou aanbieden waar hem lastige vragen gesteld konden worden, maar dat hij de juweelen zou brengen naar een opkoper van gestolen goederen. Het zal u misschien verbazen te hooren dat ik onder mijn kennissen een ouden heer heb, die vroeger inbreker was. Tegenwoordig stellen voordeelige geldbeleggingen hem in staat zijn tijd te verdeelen tusschen zijn kippetjes en zijn kleinkinderen. Bij hem nu ging ik inlichtingen vragen. Het bleek dat hij Roach kende, en met zijn hulp vond ik den man, dien ik zocht. Deze „heler” herinnerde zich de eerste gelegenheid waarbij hij edelgesteenten kocht van Boyle of Roach. Dat was in 1891, onmiddellijk vóór de arrestatie en het vonnis van Roach. Ik vermoed, dat de misdaad, waarvoor Boyle werd veroordeeld, plaats vond in 1889; tusschen dien datum en 1891 schijnt hij te zijn verdwenen en met hem een man, Tyrone genaamd, die een zeer scherpzinnige en gewetenlooze schurk schijnt geweest te zijn. Toen Boyle voor de eerste maal juweelen te koop aanbood, vroeg de heler terloops naar dien man en Boyle antwoordde dat hij dood was. Hij herinnert zich dit, doordat Boyle in dien tijd een vrouw bij zich had, die bij dit antwoord lachte met blijkbaar voldoening. Die vrouw, een schoonheid, ging door voor Boyle’s echtgenoot, maar stierf, korten tijd vóór zijn gevangenneming, niet meer dan eenige dagen na dit gesprek. Ongeveer vijf jaar geleden — wat overeenkomt met het eind van zijn straf tijd, kwam Boyle weer bij den „heler” en bood hem nogmaals juweelen te koop aan. Sedert heeft hij hem van tijd tot tijd juweelen verkocht, meestal kleine, geslepen diamanten, benevens eenige steenen van kleinere waarde. Dit is ongeveer alles wat ik heb kunnen te weten komen. Ik beken eerlijk dat ik teleurgesteld ben.” ☼ „Het schijnt mij toe, dat u heel wat hebt ontdekt”, zei Moira. „Ik vind het buitengewoon knap van u.” „U bent heel vriendelijk. Maar niettemin ben ik er niet in geslaagd de identiteit te ontdekken van den onbekende, die ongetwijfeld den sleutel tot uw puzzle bezit. De juweelen vormen klaarblijkelijk het verband tusschen hen, maar er is niets van Boyle bekend omtrent de manier, waarop hij eraan kwam. Zij behooren waarschijnlijk tot de twee of drie jaar van zijn leven, waarvan wij niets weten. En dus zijn wij nog niet veel wijzer geworden.” „Maar”, zei Jerry, „waarom trachten wij niet zelf de puzzle op te lossen?” „Ik ben volkomen overtuigd dat het raadsel op verschillende manieren opgelost kan worden. Ik heb iedere bekende methode reeds geprobeerd”, sprak Trench. „Ik zal het origineel halen”, zei Moira, „wij zullen het samen probeeren. Dat zal een pretje zijn.” ☼ Binnen eenige minuten was zij terug en streek het papiertje glad. Een half uur studeeren bracht geen resultaat. Mallet gaf het op en zocht zijn toevlucht bij zijn pijp. Moira en Jerry keken naar het papier als twee kinderen, die een som op een lei uitwerken. „O, laat het ding naar de maan loopen!” riep Jerry uit. „Zoo denk ik er ook over”, sprak zij lachend. „Ik heb die woorden telkens herhaald tot mijn hoofd duizelt. Ik houd ermee op.” „Het beste, wat wij kunnen doen. Er is geen touw aan vast te knopen. En wat heeft dat „Iene-Miene-Mut” ermee te maken?” „Iene-Miene-Mut — de poes is in den put!” zei Moira lachend. „Groote hemel!” riep Trench uit. „Wat is er aan de hand, beste vriend?” vroeg Jerry. „Heb je het gevonden?” „Miss Arran heeft dit gedaan, als ik mij niet vergis. Het woord „put” staat verder op. Iene-Miene Mut komt tweemaal voor. Dat moet zijn om er meer nadruk op te leggen. Dom van mij er niet eerder aan te denken. En Boyle zegt Miss Arran in zijn brief, enkele woorden te herhalen. Ik geloof dat het zijn bedoeling was haar de rest van het kinderrijmpje te laten zeggen.” „Ze heeft dus haar eigen spel gewonnen!” riep Jerry uit. „Met den put bedoelt hij natuurlijk dien, welke achter het huis is. Gaat mee er heen!

Als er iets in is, zullen wij het er uit halen al moeten wij den heelen put ondersteboven gooien.” ☼ Twintig minuten later stonden zij om den ingang van den put heen en keken door het half-duister neer op den zwarten waterplas, die den bodem bedekte. De put was vierkant en door hout omgeven, en het water werd verkregen, niet door een pomp, maar door den stevigen, eikenhouten emmer, waarvan het touw om een windas was gewonden. Een afdak, gesteund door palen, hield den regen en veel van het licht tegen; bovendien lieten eenige planken, die gedeeltelijk de opening bedekten, ternauwernood plaats om den emmer op te halen of neer te laten. „Ongeveer dertig voet diep en zes voet water op den bodem”, zei Jerry. „Dat heeft Boyle mij verteld. Er is een ladder, die aan één kant van den put naar beneden loopt. Wij kunnen een paar van die planken wegbreken.” ☼ Zij verwijderden de planken en de ladder werd zichtbaar. De treden schenen flink en stevig te zijn. „Ziet er sterk uit”, merkte Jerry op. „Mr. Boyle heeft die betimmering zelf geheel vernieuwd”, zei Moira. Jerry haalde een lantaarn en maakte zich gereed in den put af te dalen. Hij ging langzaam naar beneden, van den eenen kant naar den anderen het lichtschijnsel werpend. Bijna halverwege bleef hij stilstaan, daar zijn blik werd getroffen door uitgezaagde kieren in den houten muur. Een gedeelte van het hout scheen uitgezaagd te zijn en er weer in gezet. Hierop klopte hij. Het klonk hol, maar dat deed de rest van den houten muur ook. Hij haalde zijn mes te voorschijn en liet het lemmet langs de kieren glijden, welke de zaag had gemaakt. Van boven stuitte het op twee belemmeringen, blijkbaar van metaal, en beneden op één. ☼ Nogmaals plaatste hij zijn mes op den ondersten rand. Hij zag nu dat de belemmering beneden een spijker was, blijkbaar met een schuinen hoek erin geslagen; maar hij zat ietwat los. Hij stak zijn mespunt onder den kop. Tot zijn verrassing ging de spijker er gemakkelijk uit. Het was een pen, die in een geboord gat was gestoken. Toen hij deze eruit had gehaald, kwam het ondergedeelte van de uitgezaagde plank naar buiten. Het bovenste deel zat aan scharnieren. Er achter was een bergruimte, met hout gevoerd, — een soort van brandkastje, en hierin stond een gelakt, metalen kistje. ☼ Met een kreet van triomf greep Jerry het, nam het onder zijn arm en klom snel den ladder op. „Hier zijn wij!” riep hij uit, „met schat en al! Het ding is gesloten, maar ik wil wedden dat een van Boyles sleutels erop zal passen.” ☼ Een kleine sleutel, een van een bos aan een ring, dien Boyle altijd bij zich had gedragen, deed het slot omdraaien en Moira sloeg het deksel op. Terwijl zij dit deed, liet zij een uitroep hooren. Jerry uitte een schel gefluit. Mallet gromde als een verraste waakhond. ☼ Het kistje bevatte een menigte juweelen, op vreemde wijze gezet, met zeldzame schittering. Er was een collier van robijnen en diamanten, gevat in dof, zwaar goud en nog een van prachtige parels; er waren broches, gespen en armbanden, versierd met juweelen, en ringen die schitterende stralen wierpen in de ondergaande zon. Er waren ook in enveloppes en watten ongezette diamanten, parels, robijnen en smaragden. Het was een verzameling van kostbaarheden, die men niet zoo oppervlakkig kon schatten. „Lieve hemel!” riep Jerry uit, „waar heeft hij die vandaan gehaald? En hoeveel zijn zij waard?” (Wordt vervolgd).

WEER SCHIJNT DE ZON....

Weer schijnt de milde zon na vele vale dagen....
Een strakke koelte woelt in 't kale olmenhout.
Ik voel het blijde bloed weer door mijn aders jagen;
Een bad van heerlijkheid is 't lieve zonnegoud!

Ik drink de prikkellucht met gulz'ge diepe teugen;
Ik voel mij rythmisch gaan, alsof ik danser ben;
Ik kan de lijfsjolijt mij bijna niet meer heugen,
Die spartelt in mijn bloed, als visschen in de ben.

Ik sta te lachen naar een kopergroenen koepel,
Waaruit het klokspel schudt zijn wijsje door het hout.
Veel duiven toeren om. Een roekje zet zich soepel,
Hoog op den torenhaan.... een inktmop op wat goud.

En daar, daar bij die knoestig' kreuple wilgentronken,
Daar lacht het glanzend gras van crocus.... Lente-lid
Slaat juichend door mijn ziel, alsof er zonedronken
Een zomervogel fluit, verdoken in het riet. J. G.

EXOTISCHE PLANTEN IN DE RIVIERA. AGAVE EN BLOEIENDE YUCCA IN CANNES.

EXOTISCHE PLANTEN IN DE RIVIERA.

HET zal nu een jaar of twee geleden zijn, dat ik op een middag, om naar Monte-Carlo te komen, mij in de elektrische tram bevond welke van Nice langs zee daarheen gaat. Schoon wij volgens den kalender in het hartje van den winter had — uit Parijs en Lyon komende trouwens berichten van hevige sneeuw — baadde de Côte-d'Azur in een werkelijk haast tropisch zonnetje, schenen hemel en zee er als van het puurste turkoois, bloeiden er de rozen en de geraniums en hier en daar zelfs al de mimosa. In één woord: het was er als zomer, — en daarin overdrijf ik eerlijk niet. En zoo lag Nice dan achter mij en begonnen wij Villefranche-sur-Mer te naderen, toen ik uit eene nauw' aangevangen contemplatie plots ruw werd weggerukt door de stem van een mijner overburen in den wagen. „Do you know an olivetree, sir?” ☞ Was het aan mij dat dit zoo op den man af in een krachtig Yankee Engelsch werd gevraagd? Of... misschien...? Doch neen, ik kon mij niet vergissen, want van achter een paar groote, hoogergerande brilleglazen keken 's vragers oogen mij recht in het gezicht. Ik antwoordde dus, en vertelde dat genoemde boom mij zelfs zéér goed bekend was. Waarop mijn Amerikaan onmiskenbaar verheugd uitriep: „Well, if that's so, just show me one, will you?” ☞ Nu zijn menschen, die in dieren en planten belang stellen, mij altijd in het bijzonder sympathiek geweest, en dus zocht ik mijn tochtgenoot dien middag met genoegen het mooiste type van een olijfbom dat wij van onze tram uit maar zouden kunnen zien. Waarop, na een „thank you ever so much!” de conversatie werd gestaakt. Voor niet lang evenwel, want na enkele minuten stilte was het naar aanleiding van eenige nog zéér, zéér jeugdige dadelpalmen, dat mijn Amerikaan niet nalaten kon mij de — wel ietwat verbijssterende — vraag te stellen: „Do those pineapples really get ripe here?” „Pineapples?”...., ..., maar wat had het rijp-woorden van ananassen hier te....? Tot ik opeens begreep, dat de nog korte palmstammetjes door mijn tochtgenoot voor ananassen werden aangezien. Iets, waarover wij beiden dan toch wel even heel hartelijk hebben moeten

lachen. „Didn't it sound like a joke! ?...” En zoo ging de conversatie over dadelpalmen en kokospalmen en waaierpalmen, — moest ik wat later een cactus met vruchten er aan laten zien, — waarna ik, na een werkelijk succes met een in bloei staande yucca te hebben behaald, mijn reiziger uit de „States” toch vooral wat namen van in de Riviera groeiende, exotische vruchtboomen in zijn zakboekje moest neerschrijven. „Because I want to tell my folks at home about all that, you know!” Zijn „folks at home”, die, zooals hij mij in het gesprek had doen weten, in hun klein plaatsje, verloren ergens „way out west in North Dakota”, nu den barren winter daar doormaakten. „Just think of it!” ☞ Zoo geloof ik dat ik dien middag zeker het grootste deel der vreemde planten waaraan de Côte-d'Azur tusschen Nice en Monte-Carlo rijk is, met mijn tochtgenoot „behandelde.” Waarbij diens belangstelling in „all that” geen oogenblik verflauwde, integendeel steeds groeide nog, ja vaak zelfs tot enthousiasme werd. Vooral, — toen ik hem vertelde hoe alles wat hij nu met mij zag en bewonderde, uit verleden er „gebracht” was, en hoe — een enkele botanische tuin uitgezonderd — een groote honderd jaar geleden nog geen exotische plant in de gansche Riviera, althans in vollen grond, te bekennen viel. ☞ Dit laatste vond mijn medereiziger zelfs wel zóó merkwaardig dat hij het terstond als een „special note” bij al het andere in zijn zakboekje moest neerschrijven, er onderwijl in zijn heerlijk krachtig Yankee Engelsch wel eenige malen achtereen bij uitroepende: „Now, is n't that the limit?!” „Is.... not.... that.... the limit?!” ☞ Ziet! — meer dan eens is mij sindsdien mijn tramgenoot uit North-Dakota in de gedachte gekomen, heb ik bij het zien van het exotische in de Riviera moeten denken aan diens naïeve bewondering voor „all that” daar. En ook wel aan diens waardeeren van m'n „inside information” (zooals hij mijne simpele inlichtingen toen zeer hoffelijk betitelde). En als vanzelf ben ik mij zoo langzamerhand de vraag gaan stellen: waarom eens niet het één en ander over die vreemde flora der Côte-d'Azur geschreven? O, geenszins een dorre botanische verhandeling, wel te verstaan, maar zoo hier iets over en daar iets over, enfin een — indien mogelijk — gezellige causerie. Waarop.... dringender werk mijn tijd kwam in beslag nemen, en het voorgenomene in de pen bleef. Tot ik thans voor m'n „exotische planten” den tijd gevonden heb, en het dan ook niet langer wil uitstellen met er, aan de hand van hier en daar gemaakte aantekeningen, iets over te vertellen. — ☞ Zooals dan reeds gezegd: niet altijd heeft de Riviera hare exotische planten bezeten, niet door alle eeuwen heen groeiden er aan de Côte-d'Azur palmen en magnolia's en

EXOTISCHE PLANTENGROEI IN DE RIVIERA. CHILEENSCH KOKOS- EN AUSTRALISCHE WAAIERPALMEN IN MONACO.

yucca's, mimosa, bamboe en eucalyptus, sinaasappels, mandarijnen en citroenen. O neen! niet altijd heeft de Riviera dat, laat ik het noemen, „cachet tropical” gehad hetwelk haar nu zoo in het bijzonder kenmerkt. Integendeel, van al die — ons thans als heel natuurlijk daar voorkomende — vreemde gewassen, trof de reiziger van een goede honderd jaar terug er nog geen enkel, althans in open tuin en park, daar aan. ☼ Van wanneer de aanplant van exotische gewassen aan de Fransche zuidkust dan eerst dagteekent? Wel, ik geloof dat als wij het jaar 1820 daarvoor nemen, wij niet ver bezijden de waarheid gaan. En waar die aanplant toen plaats had? Volgens den botanist B. Chabaud („Les jardins de la Côte-d'Azur” — Toulon 1910) was het in Hyères, in den tuin van den heer Filhe — bekend onder den naam van „Jardin de Flore” —, dat deze het allereerst plaats vond. (Voor deskundigen zij hier aan toegevoegd dat onder die eerste exotische gewassen daar aangeplant zich o.a. bevonden: *Phoenix dactylifera*, *Melaleuca ericifolia*, *Casuarina quadrivalvis*, *Musa paradisiaca*, *Plumbago capensis*, *Sparmannia africana*, *Polygala speciosa*, *Acacia melanoxylon*, — *verticillata*, — *paradoxa*, — *floribunda* e.a. en *Cassia tomentosa*). Men veronderstelt dat die eerste vreemde planten, een groot aantal er van ten minste, destijds uit den „Jardin botanique de la Marine de Toulon” zijn betrokken geworden. ☼ Evenwel, — kort maar is Hyères het „eenige” terrein van proefneming gebleven, want in hetzelfde jaar 1820, zoo lezen wij, begon ook in Nice een toen daar zeer bekend plantenliefhebber, de heer Bouyon, exotische siergewassen in zijn tuin te kweken. Waarop gaandeweg, nadat men van deze met zorg genomen eerste proeven eenige jaren de — inderdaad verrassende — resultaten had afgewacht, in nog enkele andere plaatsen, als Antibes en Cannes en Beaulieu, vreemde planten in de tuinen verschenen. ☼ In een „Exposé historique sur l'horticulture méditerranéenne” door Dr. E. Sauvaigo, worden voorts als werkelijk zéér verdienstelijke pioniers op het gebied van exotische culture in de Riviera nog genoemd: de heer Alphonse Denis, die, toen burgemeester van Hyères, daar in 1832 een prachtige tuin schiep, waarbij voor het eerst Australische planten aan de Fransche zuidkust verschenen,

en de heer Rantonnet uit Lyon, die zich in 1830 in Hyères kwam vestigen. ☼ Uit welk een verscheidenheid van wereldestreken heeft men sindsdien al geen planten naar de Côte-d'Azur overgebracht! Japan, Zuid-China, het eiland Formosa, Indië, — Port-Jackson (oostkust van Australië), Nieuw-Zeeland, — Madagascar, Kaap de Goede Hoop, Ténériffe, de Sénégel, Algiers, de Canarische eilanden, — Chili, Peru, Brazilië, Guatemala, Mexico, de staten Florida, Texas, Arizona, Californië, Georgië, de Carolina's — ziet! vinden wij niet al die oorden thans in de Riviera bijeen, er vertegenwoordigd door vaak de meest sierlijke-, door soms de meest wonderlijke flora? Inderdaad, welk een succes! ☼ Een succes, o zeker! — maar, heeft men er wel eenig idee van hoeveel, dikwijls teleurstellende arbeid, hoeveel onafgebroken zoeken en probeeren, hoeveel koppig geduld en zorg, en ook hoeveel geldelijke opoffering daar eerst aan zijn voorafgegaan? Beseft men wel eens hoe daar in de Riviera die nieuw-aangekomen flora bestudeerd is moeten worden, opdat aan een tal van eischen — welke voor ieder vreemd gewas weer geheel verschillend waren — zoo goed als maar mogelijk kon worden voldaan? Bodemgesteldheid, nabijheid der zee, bewatering, wind, zonneschijn, — waarmede moest men al geen rekening houden! ☼ Zoo bijvoorbeeld vroegen de palmen die men uit New South Wales gestuurd had gekregen, om goed te groeien, een vochtige plaats en vooral beschutting tegen wind en zon, terwijl de prins der kokospalmen — de *Cocos botryophora* — weer alleen maar een overvloedige bewatering gedurende den zomer noodig had. (Hoe goed deze *C. botryophora* aan de Côte-d'Azur „wil”, bewijst onder meer een exemplaar dat, slechts 50 centimeter toen men het ongeveer 42 jaar geleden plantte, thans zijn kroon van bladeren op 12 meter hoogte wuift, terwijl zijn stam bij den grond gemeten een omtrek van 1 meter 70 heeft). Dan kreeg men weer planten die, als bijvoorbeeld de uit North Carolina afkomstige *Magnolia grandiflora*, — een vaak meer dan twintig meter hoogte bereikende boom met mooie, groote bladeren van een glanzend groen, en met witte- of violetachtige-, tot 20 centimeter in middellijn metende bloemen — lastig met den bodem waren, waardoor zij, om een voorbeeld te noemen,

moeilijk in Monaco, maar daarentegen weer zéér goed in Menton en in Cannes „gingen”. En dan nog, — — „verbrande” niet soms een bij uitzondering eens zeer koude zeewind hetgeen jaren met zorg was gekweekt? Dan hadt ge andere planten weer, zooals de — door hunne bladeren den palm nabijkomende — Cycadeeën, die, naast zeer kostbaar, uiterst langzaam groeiden. En zoo meer. ☒ Daarentegen gaven geen, of ten minste weinige moeite de uit China, Japan en Indië overgebrachte Bamboe's (waarvan thans in de Riviera exemplaren zijn naar de wijzen van 15 centimeter omtrek hoogler, met halmen van gemiddeld 35 centimeter omtrek aan den voet) en de uit Australië ingevoerde, en thans vrijwel

over de geheele kust verbreide Eucalyptus (waarvan ik in een tuin buiten Nice boomen zag die, 16 jaar geleden eerst geplant, nu reeds meer dan 20 meter hoogte hadden, bij een stamomtrek van 2 meter go op een meter van den grond), terwijl de gewone cactus — de nu volkomen genaturaliseerde *Opuntia vulgaris* uit Mexico — en de blauwe agave zich waarlijk van meet af aan gedroegen als hadden zij hun geboorteland niet verlaten. — ☒ Het zal een jaar of tien geleden nu wezen, dat ik in Spanje zijnde, daar op een dag het genoege had aan een pas aangekomen kennis van me uit Amsterdam de stad Barcelona te laten zien. Rambla's, plaza's, paseo's, de belangrijkste calle's, de Puerto, enfin! het voornaamste werd bezocht. . . evenwel zonder dat ik bij mijn gast daarbij méér dan een „beleeftde belangstelling” vond. Hetgeen mij zeer verwonderde. Eerlijk gezegd beschouwde ik mijne moeite dan ook reeds als eenigszins verloren, toen tot slot op den Paseo de Colon gekomen, m'n laconieke tochtgenoot eensklaps in de grootste opgetogenheid stilstond, uitroepende: „Palmen! — kerel nog 'n toe, palmen! — neen maar dat had je me direct moeten laten zien! . . .” Nu geef ik gaarne toe, dat daar op dien paseo mooie palmboomen staan geplant. Doch, kon ik vermoeden, dat die zoo'n indruk op m'n landgenoot zouden maken, — méér indruk dan alles en alles wat ik hem van de stad gewezen had? ☒ Vooreerst was m'n gast dan ook nog niet uitgekeken. Hier werd een stam betast, daar weer een andere beklopt, ginds van weer een andere de hoogte en de grootte der bladeren geschat, — in het kort: hij genoot. Tot het onverwacht, met een ietwat trieste stem klonk: „M'n vader heeft er thuis ook een, in een potje, maar of we die ooit zoo groot zullen zien? . . .” Waarop ik het moment voor een troostende beker „vino dulce” toen toch wel gekomen achtte. ☒ Palmen! . . . . . Maar in welk een bewondering zou die kennis van me dan wel aan de Fransche zuidkust hebben gestaan! Hoe zou hij dan wel hebben genoten in Hyères, in Cannes, in Nice, in Monte-Carlo, in Menton! Want, zoo ergens in Europa dan is het toch zeker wel in de Riviera dat ge de prinselijke familie der palmen het rijkst, het schitterendst vertegenwoordigd vindt. In tuinen, in open parken, langs wegen, bij zee, ja! waar eigenlijk niet. Zoo treft ge er den

EXOTISCHE PLANTENGROEI IN DE RIVIERA.
DADELPALMEN- EN MANDARIJNBOOMGAARD NABIJ MENTON.

dadelpalm van de Canarische eilanden (*Phoenix canariensis*) naast dien uit Tunis en Algiers (de soms 20 meter hoog wordende *Phoenix dactylifera*), groeien er de kokospalmen uit Chili (*Juboea spectabilis*), de waaierpalm uit China en Japan (*Chamoerops exelsa*) en die uit Australië (*Livistona australis*) naast het somber groen, het gelig groen en het zilverig groen der dwergpalmen (*Chamoerops humilis*). En dan nog, hoe vele variëteiten van al deze palmen kunt ge er niet vinden! ☒ Zoo kocht — om een voorbeeld te noemen — in 1893 de bekende plantenliefhebber Dr. Robertson Proschowsky in Nice een terrein, gelegen in het „quartier du Chemin des Grottes de Sainte-Hélène”, alwaar hij niet minder dan

een honderdtal verschillende variëteiten van palmen (en bij de 700 soorten van andere exotische planten, vertegenwoordigende te zamen meer dan 2000 soorten en variëteiten) in de open lucht kweekte. ☒ Trouwens, zijn de groote horticulteurs van Engeland, Duitschland, België en andere landen nog, niet geheel afhankelijk van de tuinen der Côte-d'Azur, wanneer het aankomt op agaven, dracoena's, yucca's, en vooral van verschillende soorten van palmen betreft? ☒ Geeft de dadelpalm in de Riviera eetbare vruchten? Ziedaar een vraag die ik mij meermalen heb hooren stellen, en waarop ik ontkennend, en ja! dan toch ook weer bevestigend heb moeten antwoorden. Ontkennend, daar waar er van den Canarischen dadelpalm sprake was, maar — en dat is inderdaad iets zéér, zéér merkwaardigs — daartegenover bevestigend, voor een palm, in 1875 verkregen door kruising van die beide. Want ofschoon en de *Phoenix dactylifera* (dadelpalmen uit Tunis en Algiers) en de *Phoenix canariensis* (dadelpalm van de Canarische eilanden) ieder jaar in de Riviera met bloem en vrucht rijp worden, zoo zijn zij toch nimmer eetbare dadels. (Als een zéér groote uitzondering hierop bestaat er in Nice in het „propriété de Cessoles” een palm, variëteit van *Phoenix dactylifera*, die volgens Dr. A. Robertson Proschowsky (*Fruitiers exotiques sur la Côte-d'Azur*) elk jaar een overvloed van zoete, zeer smakelijke, zwarte dadels voortbrengt.) ☒ Doch zooals gezegd: bevestigend kunnen wij op de bovengestelde vraag antwoorden wanneer het een kruising van *Phoenix dactylifera* en *Phoenix canariensis* geldt. Want merkwaardig genoeg krijgen wij dan een palm — genoemd: *Phoenix Mariposae*, omdat in den tuin der villa Mariposa te Cannes voor het allereerst de rijpe vruchten der van zijn gesoort kunnen worden — die eetbare, zoete dadels geeft. (Liefhebbers van exotische planten zal het wellicht interesseeren dat, naast de reeds genoemde dadelpalmen, nog in de Riviera vrucht dragen: de *Areca Baueri*, de *Brahea dulcis*, de *Erythea armata*, de *Chamoerops haureri*, de *Livistona australis*, de *Phoenix sylvestris* en de *Cocos Romanzoffiana*.) ☒ Na den vorstelijke palm, komt voor mij als zeer decoratief gewas aan de Fransche zuidkust wel het allereerst de agave. De wondere, „maguey” der Azteken. De

Amerikaansche agave, met hare soms blauwgroen, soms grijsgroen, soms groen en geel gekleurde, in eene vlijmscherpe naald eindigende, dikvleezige bladeren en hare majestueuze meters hoge bloeiwijze. Overal en overal thans in de Riviera verspreid, bereikt zij er vaak werkelijk enorme afmetingen, zoo dat bladertoeven van vier en vijf meter middellijn en even zooveel meters hoogte er volstrekt niet tot de zeldzaamheden behooren. ☞ Een kleine opmerking: Ik heb in de Riviera, en ook wel elders, vaak de agave hooren betitelen als aloë en omgekeerd. Zij het mij hier terloops vergund op het foutieve daarvan te wijzen. Een agave is geen aloë, en nog minder is een aloë een agave. De agave of „maguey” toch is uitsluitend Amerikaansch van oorsprong, terwijl daarentegen de aloë uit Azië en Afrika stamt. Waaraan ik nog wil toevoegen, dat de agave, na gebloeid te hebben, onherroepelijk sterft, terwijl voor de aloë daartegenover het bloemdragen nog volstrekt niet den dood beteekent.

A Nissa tout es gai, tout es bouonur e vida,
Simiè, San-Pouon, lou Var e Santa-Margarida,
Li Verna, lou Magnan, Bellet e lou Casteù,
Resplendisson tougiou couma tan de souleù.

☞ Düs bezingt een Provençaalsch dichter het land rondom Nice. De zon, de zee het groen, de bloemen. Tout es gai, tout es bouonur e vida... Maar ziet, zijn die woorden niet eigenlijk van toepassing op gansch de Riviera? Op Saint-Raphael en Hyères zoowel als op Antibes en Cannes, op Beaulieu en Eze zoowel als op Monte-Carlo en Roquebrune en Menton? Zijn ze niet van toepassing op geheel die „Terra nova de Provensa” waar onder hemel van schier altijd blauw zachtkens de palmen wuiven naast de Cereus en den oranjeboom? Gai e vida... ☞ Vreemd, — dan denken wij er haast niet meer aan, hoe een goede honderd jaren geleden het landschap daar overal anders was, minder vroolijk, en hoe er de tuinen, die heerlijk mooie droomerige tuinen, en de exotische gaarden daar nog niet bestonden, hoe toen noch het fel oranje van sinaasappel en mandarijn, noch het matte geel der citroenen, noch het karmozijn der Chineesche kaki, noch de gouden cascaden der mimosa, noch het saffraan der cactusbloem, noch het deftig ivoorblank der yuccakelken er kleurde naast Bourbon- en Thee- en Noisseteroos. Hoe toen noch het zoet bedwelmende van oranjebloesem en Peruaansche heliotroop, noch het vreemd kruijge der eucalypten er den zwoelen voorjaarsnacht doorgeurden.

THEO DE VEER.

OCKENBURGH.

HET gebeurde dezen zomer, dat ik meermalen den weg van Loosduinen naar 't pasgebouwde villadorp Kijkduin affietste. En mijn opmerkzaamheid werd getrokken door een tuinmanswoning van ouderwetsch uiterlijk, waarheen een wit klaphek toegang verleende. Want het grootste deel der huizen aan den Kijkduinschen weg behoort tot de allermooiëste architectuur, vroolijk, royaal en frisch gebouwd, goed van proportie, even blakend en blij als het wijde land rondom, ter eener zij kale duingrond met schaarsche bosschages, ter andere zij geestgronden, die hun eigenaars, de tuinders, rijk maken of ruïneeren, al naar 't lot dit beschikt. ☞ Een enkel huis dateert nog uit een onaesthetischer bouwperiode, maar nergens ontdekte ik een woning, ook maar eenigszins in verband te brengen met de gezegde tuinmanswoning en het hek, waarop de naam „Ockenburg” inderdaad heenwees naar een buitenplaats, zulk een archaischen naam waardig. Ik trachtte langs klaphek

Foto C. Steenbergh.

HET HUIS OCKENBURGH.

en tuinmanswoning het verborgen land te ontdekken, maar de toegewijde zorg van de bewoners van dit huis maakte, dat 't „Verboden toegang,” op een bordje dreigend ongewenschte bezoekers afwerend, geen ijdel woord was. ☞ Wilde ik nader met het heerenhuis en 't omliggende landgoed kennis maken, dan moest ik naar Loosduinen teruggaan om naar behooren langs den koninklijken weg Ockenburg te betreden. Gelukkig behoort een fiets tot die vervoermiddelen, die afstanden doen verdwijnen, zoodat ik aanstonds naar Ockenburg op weg kon gaan. Immers 't stond vast, dat ik meer zou te weten komen van dit patriciërshuis, waarvan bovendien vage litteraire reminiscenzen door mijn brein spookten. ☞ Door het rijhek, terzijde waarvan zich een roe eeuwse portierswoning bevindt, leidt een breede statige oprijlaan, met oude, hooge beuken beplant, naar het huis, dat, tamelijk hoog gelegen, naar alle zijden prachtige vergezichten heeft. 't Allereerst de inkijk naar beneden in de oprijlaan, waar tusschen de boomen het water tintelt van een gegraven gracht, welke de heele bezitting omringt. ☞ Trouwens heel het prachtige park munt uit door bosschages, door hoogoprijzend loofhout, door exotische gewassen ook. Reusachtige boomen zijn er, maar curieuzer is wel de machtige araucaria, die in den vollen grond geplant, niet belemmerd schijnt te worden in haar wasdom door het haar ongewone koele klimaat. Gaan we iets verder rondom het huis, dan hooren we alda een hevig gesnater. 't Zijn de ganzen, die, een groote troep, waggelend en kwetterend bezit hebben genomen van de uitgestrekte weide, tusschen het geboomte uitgespaard. ☞ Wonderlijk is 't te denken, dat heel dit landgoed, nu 34

Foto C. Steenbergh.

BOERDERIJ OP HET LANDGOED OCKENBURGH.

meer hooren. Aldus bijkans aan u zelve overgelaten, wordt u mits dezen ernstig aanbevolen, om u bij iedere gelegenheid uws levens alles te herinneren, hetwelk u, onder het bestier van *Regenten en Regentesen*, uwe Vaders en Moeders, van uwe kindsheid af, geleerd en onderwezen is. Bedenk altijd, dat gij *als een behoeftig kind zijt opgenomen geworden, en dat gij door liefdadigheid gespijsd, gekleed, opgevoed en onderwezen zijt*. . . . Het is uw eerste plicht, om daarvoor dankbaar te zijn jegens God, en jegens *allen*, die onder *Zijne Almagtige bescherming* voor u hebben gezorgd." ☒ Vervolgens wordt aan de weezen bij hun intrede in de wereld voorgelaten, dat ze God moeten vrezen, Hem dagelijks bidden en danken en den openbaren Godsdienst trouw behooren bij te wonen. Ze worden vermaand om altijd braaf en eerlijk te zijn en de luiheid, de bron van alle kwaad, te vermijden, *bescheiden* te zijn tegen iedereen en vooral *onderworpen* aan wie over hen zijn gesteld; hunne Heeren, Vrouwen, Bazen, Meesters, bij en onder wie zij dienstbaar of werkende zullen zijn. Hieraan wordt toegevoegd: „Be- toon in Uw gedrag die *bescheidenheid, nederigheid en onderwerping, van welke men met recht verlangt van degenen, die in een gesticht van liefdadigheid zijn opgevoed.*” ☒ Voor den eersten misstap moeten zij zich wachten, ook voor opschik en zwier, spel en sterken drank, welke vermaak om los leven, allerlei zwakheden, die, tot gewoonten geworden, den mensch kunnen brengen in het Tuchthuis of op het Schavot. — Hadden de, op 20 of 21-jarigen leeftijd ontslagen verpleegden zich twee jaar lang goed gedragen, dan ontvingen ze van het Huis 'n geschenk in geld: /18.—ontvingen de jongens en /25.—de meisjes. ☒ Het goed gedrag moest blijken uit de handteekening van hun, over wie ze in dienst waren. Voor die verklaring was 'n ruimte overgelaten onder aan het formulier, dat de wees had meegekregen bij z'n ontslag. Het Bestuur van het gesticht bleef in de twee jaren, die op het ontslag der weezen volgden, geregeld in contact met de werkgevers of werkgeefsters der voormalige gestichtskinderen. ☒ De afscheidsbrief, dien de ontslagen bestedelingen meekregen, is geheel in den geest van den tijd, die nu reeds zoo ver achter ons ligt. Voorzeker, het document bevat veel goeds. Maar we behoeven allermint te behooren tot de aanhangers van het evangelie der Heilige Ontevredenheid, om onvoorwaardelijk af te keuren den eisch die gesteld werd aan de ontslagen verpleegden, dat ze *bescheiden en onderworpen* moesten zijn, omdat ze waren opgegroeid in 'n liefdadigheidsgesticht. Hoe moeten ze zich wel gevoeld hebben, als hun mondeling en schriftelijk voorgelaten werd, dat ze nooit moesten vergeten. . . . van de straat te zijn opgeraapt en voor den hongerdood behoed, door de brave regenten en regentesen? ☒ Het document dat hun bij 't verlaten van het huis werd meegegeven, staat niet op zich zelf. Er waren erflieden, die als ze 'n legaat aan het weeshuis nalieten, in hun testament de voorwaarde hadden doen opnemen, dat telken jare op hun sterfdag de vader van de stichting de weezen moest brengen voor hun portret aan den wand en er op moest wijzen, hoeveel ze wel hadden te danken aan hem of haar wiens of wier beeltenis ze daar voor zich zagen. De zeer strenge discipline, gepaard aan 'n gemis aan verwarmende liefde, onvermijdelijk aan gestichtsofvoeding verbonden, was weinig geschikt om het hart der verpleegden tot dankbaarheid te stemmen. ☒ In het gedenkboek van den heer W. F. van Voorst, den tegenwoordigen directeur van het Bestedelingengesticht, dat op 1 Jan. 1916 300 jaar had bestaan, verklaart deze, dat er ten allen tijde oudverpleegden zijn geweest, die bewezen te gevoelen, hoeveel ze verplicht waren aan het Huis, maar dat er ook waren, die hun leven lang gebukt gingen onder het besef,

Foto C. Steenbergh.

INRIJLAAN VAN OCKENBURGH.

dat hun ouders niet voor hen konden of wilden zorgen, en die daarom maar liefst wilden vergeten dat ze als kind afhingen van de liefdadigheid. Dankbaarheid moet uit het hart komen; ze ontstaat niet op bevel. ☒ Er is in den loop der tijden veel veranderd. Ook in de verpleging der weezen. De gestichtsofvoeding in het Bestedelingenhuis te Amsterdam heeft grootendeels plaats gemaakt voor die in gezinnen ten plattelande. Deze gezinnen staan onder controle van Gemachtigden, die in geregeld contact staan met de Commissieleden en den Directeur. Aan den vorigen Directeur, den heer F. Beudeker, die jaren lang zoo onvermoeid heeft gestreden tegen de allertreurigste verpleging in het Veenhuizer tijdperk, van 1825 tot 1863, heeft het Huis, ook wat deze verandering betreft, buitengewoon veel te danken. De heer van Voorst zet het werk op uitnemende wijze voort. J. SCHUITEMAKER Cz.

DE VOORJAARSBLOEMENTEN-
TOONSTELLING TE HEEMSTEDEN.

☒ De vorige week vertelden wij iets over de eerste tijdelijke tentoonstelling 13—22 Maart; na deze zullen nog zes verschillende exposities worden gehouden n.l.: 26 Maart—4 April, groote voorjaarskeuring van de Kon. Ned. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde. Dan volgen de Paaschdagen, 11—19 April. Groenendaal zal dan op het mooist zijn; vooral de inzendingen Hyacinten moeten dan, als het weer meewerkt, in vollen bloei zijn. Deze derde tentoonstelling is internationaal. 24 April—3 Mei is gewijd aan de Gentsche cultuur. De

Foto C. Steenbergh.

DE ACHTHOEKIGE KAMER IN HUIZE OCKENBURGH.

Belgische kwekers zullen hun speciale culturen inzenden o.m. Palmen, azalea's en orchideeën. Vooral dit laatste zal iets zeer bijzonders worden daar de Belgische orchidophilenclub deze afdeling organiseert. 6—10 Mei krijgt men de decoratieve bloemschikunst; de bloemhandelaren uit het geheele land zullen hieraan meewerken. Tot slot 15—21 Mei weer een internationale tentoonstelling van anjers, lathyrus, cyclamen enz.

D. V.

Herinneringen aan IJsland.

TOEN wij de kust langs voeren, lag het land daar als één groote eenzaamheid, een langgerekte lijn van rotsen, zelden maar gebroken en verlevendigd door de huizen van een plaatsje aan de kust, een stadje met stijve, rechthoekige huizen en huisjes, een kerkje, en in de straten de levendigheid van het verkeer te paard, heele reeksen van kleine paardjes, die de visch vervoeren of het hooi of welke andere vrachten zij dragen. De geelharige IJslandsche hond, omtrent even onafhankelijk als het IJslandsche paard, ligt er vóór de huisdeur of op het erf, speelt soms op straat, maar is ontoegankelijk voor vriendschapsbetoon van woord of streelende hand. ☒ Die kleine plaatsen leven haar leven in het klare licht der IJslandsche zomerdagen met haar eigen vertier, haar eigen beweging, haar eigen geluid en met licht, veel licht, een overvloed van licht over het witte water, tegen de huizen, over de glanzende halmen van het gras in het „tùn” om het huis en soms ook op het dak, strak, fel effen licht, dat in den avond zich samen trekt tot een kern van vuur aan de lucht zóó vlammend en machtig, dat het de verbeelding terugvoert naar den vuurgloed die verborgen leeft in de vulkanen van dit land. Die IJslandsche plaatsjes aan de kust hebben iets jong en jeugdigs over zich, doordat het materiaal waarvan de huizen gebouwd zijn,

niet toelaat dat zij de jaren trotseeren; zij zijn veelal van hout met gegolfd ijzer overtrokken, zij missen de poëzie van verweerden, mosbegroeiden steen, zij stemmen niet tot peinzen, eerder tot een vroolijken groet in 't voorbijgaan, zij doen denken aan kinderen, die, netjes aangekleed, bij oom en tante of grootmoeder op bezoek gaan: een wit schortje voor, een kleurig hoedje op en die nu hand aan hand loopen langs de straat, jong en vroolijk. Maar het korte oogenblik is snel voorbij en over het geheel laat de kust van IJsland een indruk van verlatenheid, die gij niet meer terugvindt zoodra gij voet aan wal hebt gezet. ☒ Want stap in de haven van Reykjavik aan land en gij staat midden in een groote en eenigszins ongeordende bedrijvigheid, wachtende paarden, wachtende auto's tusschen een opeenstapeling van kisten en vaten waardoorheen de menschen hun weg zoeken over den slijkerigen bodem naar de binnenstad. Hier zijn de straten geplaveid en zien wij in de winkelkasten wat de schepen alzoo hebben aangevoerd, allerlei Amerikaansch goed, naast en tusschen de voortbrengselen van het land zelf. En in het hôtél zijn telefoon, elektrische schellen, electrisch licht, centrale verwarming en alles wat geschikt is om het beeld van de barre rots in den oceaan, die IJsland tot nu toe voor onze gedachten was, te doen vervagen en ons uit den sagentijd plotseling te verplaatsen midden in het moderne leven; het is in die eerste oogenblikken als hadden wij niet het land gevonden, maar het verloren. Het IJsland onzer verbeelding vinden wij eerst later terug,

buiten op het land, niet in Reykjavik. Reykjavik heeft te veel auto's, te veel groote gebouwen, musea, een paar bioscopen, enkele standbeelden, modewinkels, o, er zijn ook wel hoekjes die op de verbeelding werken, scheefgezakte stulpjes met een zoden dak waarop grashalmen staan te wuiven, maar dat is in de armere en oudere gedeelten van de stad, niet in de nieuwe, welvarende wijken, niet langs het deftige „Tjörnin” bijv., het stille, voorname stadskwartier waar de huizen en villa's zich weerkaatst zien in den klaren spiegel van het onbewogen binnenwater en die niets te doen hebben den lieven langen dag, dan zichzelf en hun bureu te bekijken en te bewonderen. Te bekritisceeren misschien ook wel, want waarom zou het hier anders zijn dan overal elders en de huizen van Reykjavik zijn wel aan eenige kritiek onderhevig. Mooi zijn zij over het algemeen niet, te stijf, te „prim” zouden de Engelschen zeggen, zij hebben iets van kaartenhuizen en iets nuchters; het zou onmogelijk zijn te denken, dat het in een van deze huizen spookte, neen, het gezond verstand kijkt er uit al deze vensters, praktisch en klaar, geen plaats voor mijmerij of fantasie, alles is werkelijkheid, nieuw moderne werkelijkheid. Hier gaat op Zon- en feestdagen de pantoffelparade langs, ziet men nog de oude, mooie, gekleurde en met bont omzette lange vrouwenmantels dragen en de fijn geweven kostbare omslagdoeken, de zon schittert in het goudborduur van het IJslandsch costuum en in de schakels van den lang ahangenden gouden of zilveren gordel. Dit binnenwater is een wereldsch water

en heeft niets te maken met de woelig bewogen zee daar buiten, het kent golfslag noch stormen, eb noch vloed, het is altijd onaangedaan en gelijkmatig vriendelijk. ☒ Neen, IJsland gaan wij zoeken buiten de steden, tusschen lava en rotsen. De auto voert ons over hobbelige wegen, langs steile steenwanden en gapende kloven, soms ook door schuimend water van een wild bruisende rivier en altijd, altijd door de eenzaamheid

HERINNERINGEN AAN IJSLAND.

REYKJAVIK LANGS „TJÖRNIN”, HET BINNENWATER.

uren en uren lang; het eenige leven dat wij gezien hebben in die stille landschappen, het éénige dat leeft en zich beweegt, is een kudde schapen, klein en nietig in de verlatenheid dier groote ruimte, tusschen rotsen en lava; kudde die zich nauwelijks losmaakt van de omgeving, zoozeer smelt haar kleur samen met de tinten van het landschap en zoo traag is de beweging. Het lijkt alsof de tijd niet voortgaat doordat alles zoo eender blijft: lava en rotsen, rotsen en lava en de veruitgaande lijnen van den eindelozen weg. ☒ „Hèkla!” Het is de chauffeur die het tooverwoord spreekt en in de verte wijst hij ons den ronden, lichten top, licht van sneeuwplekken met blauwe schaduwvegen, oprijzend boven een donkeren rand van bruine en goudgekleurde lava. Hèkla, ja, het is het tooverwoord, dat de stilte breekt en de onveranderlijkheid van het landschap. Die verre top zegt ons zoo veel zonder woorden, voert onze verbeelding naar een wereld, die bijna een sprookjeswereld is, een wereld van geysers en warme bronnen, en het hindert ons niet of wij al weten dat nog maar alleen de kleine geysers zijn pluim van kokend water hoog opspuit en dat de groote geysers alleen springen onder den stimulans van Sunlight zeep. Wij blijven geboeid en kijken en willen hem niet uit het oog verliezen, en als het eindelijk gebeurt, dan gevoelen wij dat als een gemis, want wij weten dan nog niet, dat wij Hèkla dagen achtereen zullen zien in de omgeving van de boerderij waar wij onzen intrek gaan nemen, wij achten haar verloren.

Na nog een laatste rivier te zijn doorgedaan, dezen keer te paard en met een karretje waar wij plaats hebben genomen op witte en zwarte schapenvachten die over de bank zijn gelegd, komen wij aan de boerderij, eenzaam gelegen in een groene, grasrijke omgeving tusschen de roode en blauwgrijze kleuren der bergen in de verte. Het motregent, een stille, stadige drenzende motregen, de wolken hangen laag en alles stemt ons nederig en dof terwijl wij daar wachten op den terugkeer van den chauffeur die aan de boerderij voor ons onderdak is gaan vragen. Hij het is hek doorgedaan, wij zien zijn zich verwijderende figuur en wij wachten buiten het hek en voelen ons wel ter dege vreemdelingen, tot dat opéens, als wij ons omwenden, daar zien wij Hèkla! en dat is als een groet uit de verte en over de jaren heen, de groet van een oude bekende, die ons hier welkom heet. O, het welkom van den heer des huizes, als hij ons binnen noodt en kennis doet maken met zijn familie, is gul en welwillend en wel geschikt ons gevoel van vreemdelingschap te doen verdwijnen, maar toch, als wij daar zitten aan de gastvrije tafel en knabbelen op de gedroogde visch, die de gastheer ons toeschuift met de bevestiging: „dat is goed”, en als wij de aardappels opdiepen uit de dikke meelsaus en het eigen gebakken brood er bij eten en later de dikke, zure melk met kaneel en suiker, de „skyr,” en als wij ons dan zoo thuis beginnen te voelen, dan herinneren wij ons, dat het eerste welkom hier, dat van Hèkla was en verheugen ons er in, haar dagen aaneen, zij het dan ook als een verre buur, in onzen gezichtskring te zullen hebben.

HERINNERINGEN AAN IJSLAND.
HET KUSTPLAATSJE AKRANES.

„Nou — zeg eens op — hoe lang woon je al in je huis?” „Een en dertig jaar,” luidde het waarheidsgetrouwe antwoord. „Na, zie je nu wel? — En in je vroegere huis heb je naar ik meen, maar achttien jaar gewoond. — Je was nog geen acht en zestig jaar getrouwd en je bent al in je derde of vierde woning! — Zoo'n in- en uitloop is niets voor mij! — Ik woon al negen en zestig jaar waar ik ben — en ik kan er heusch maar niet zóó tusschen uittrekken!” Vergeefs verbruikte Schmeling al zijn wel-sprekendheid. Hij zette Schachner uiteen, dat hij bij hem in zijne nauwe behuizing zijn meubels niet kon onderbrengen, maar Schachner stelde zijn woning als conditio sine qua non — en Schmeling moest, zij het ook met een zwaar gemoed, concessies doen. Het tweede punt gaf weer aanleiding tot een hoogst opgewonden debat. Schmeling had steeds een dienstmeisje gehad en wilde ook in de gemeenschappelijke huishouding zulk een nuttig individu niet ontberen. Maar toen spuwde Schachner weer vuur en vlam en voerde zelfs zwaarwichtige, verpletterende argumenten tegen dezen vorm van bediening in den strijd. Hij had, zoo beweerde hij, die schepselen van dienstmeisjes, door en door leeren kennen. Toen zijn vrouw nog leefde — dat was voor negen en vijftig jaar — had hij vrouwelijke dienstboden gehad. De een was altijd urenlang met het dunbier uitgebleven en had met slechte meiden op straat gekletst, zoodat de verfrisschende drank verschaald en warm op tafel was gekomen. De tweede was een likkepot geweest. De derde had bij de inkoop op de markt geprofitteerd. En een vierde had zich zelfs aan de zedelijkheid vergrepen, hetgeen gevolgen had gehad. Vooral deze laatste omstandigheid kon, zooals Schachner met een lichten blos maar met heiligen ernst en grooten nadruk gaf te overdenken, in een huis waar de heeren weduwnaars waren, licht aanleiding geven tot kwaadsprekerij en laster over twee totaal onschuldigen. Hij verklaarde tenslotte wel, dat hij sinds bijna zestig jaar niet met het dienstvolk in aanraking was gekomen, maar het was nauwelijks aan te nemen, dat bij het progressief slechter worden van het gansche menschengeslacht, juist de dienstboden-soort zich tegen het bederf had gevrijwaard of zich zelfs nog zou hebben verbeterd.

DE ANTIPODEN.

4) Een verhaal uit het Prager Ghetto, door S. KOHN.

Nu verging het den twee mannen als twee oorlogvoerende mogendheden, die van weerskanten vrede willende, hem en bloc sluiten, maar die bij de uitvoering van enkele bepalingen op moeilijkheden stuiten. En deze moeilijkheden schenen eensklaps als paddestoelen uit den grond te schieten. Alleen reeds de opmerking van Schachner, dat Schmeling bij een zoo eng samenwonen zijn onverdraagzaamheid zou afleggen, riep diens levendige verontwaardiging en stormachtige tegenspraak op en hij beweerde bij kris en kras, dat de aanleiding tot ruzie altijd van Schachner was uitgegaan. Maar aangezien elk der twee vrienden vandaag zijn gemoedsrust daadwerkelijk wilde bewijzen, liep dit dispuut — tot hun eigen verbazing — op niets uit. De behandeling van het eerste punt van het af te sluiten tractaat bracht al aanstonds diepgaande meningsverschillen naar voren. Schmeling, die een mooie, goed gemeubileerde woning van drie kamers bezat, meende met recht te kunnen eischen dat Schachner, die slechts één kamer en een klein slaapkabinet bewoonde, bij hem zou intrekken. Maar deze had daarop met een hoongelach geantwoord. Toen hem uitdrukkelijk gevraagd werd, wat de reden was van zijn ongemotiveerde vroolijkheid, bracht Schachner gramstorig het volgende te berde: „Heusch, Reb Natel, voor al jouw malligheden moet je geduld hebben! — Ik ben niet zoo'n rusteloos mensch als jij — die dan hier en dan weer daar woont — als ik eenmaal een huis heb, dan blijf ik daar en loop er niet dadelijk weer uit, zooals jij!” Over zoo'n zonderling klinkende redenatie trok Schmeling een verbaasd gezicht en hij herhaalde geheel verbluft: „Ik een rusteloos mensch? — Ik woon dan hier en dan weer daar? — Ik zeg je, Reb Jisroël, dat je dikwijls redeneert als „mesjoege” 1).

HERINNERINGEN AAN IJSLAND.
DE HÈKLA.

1) Gek.

